

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy: Střední odborná škola stavební Karlovy Vary

Sabinovo náměstí 16, 360 09 Karlovy Vary

Autor: ING. HANA MOTYČKOVÁ

Název materiálu: VY_32_INOVACE_04_ÚSTAVNÍ PRÁVO II_P1-2

Číslo projektu: CZ 1.07/1.5.00/34.1077

Tematická oblast : PRÁVO PRO 1. - 2. ROČNÍK

Datum tvorby: 7. 10. 2013

Datum ověření: 14. 10. 2013

Klíčové slovo: moc výkonná, moc soudní, Listina základních práv a svobod

Anotace: Prezentace je určena pro žáky 1. – 2. ročníku oboru vzdělání Podnikání, výklad formou prezentace žákům vysvětluje pojem moc soudní a výkonná a seznamuje s Listinou základních práv a svobod.

Ústavní právo

III. Moc výkonná

= prezident republiky, vláda a státní zastupitelství

- ❑ **Prezident republiky** – hlava státu
 - téměř absolutní imunita
 - volen v přímých volbách všemi občany (aktivní volební právo)
 - kandidáta může navrhnout: 10 senátorů, 20 poslanců, občané starší 18 let (petice s 50 000 podpisy)
-

Ústavní právo

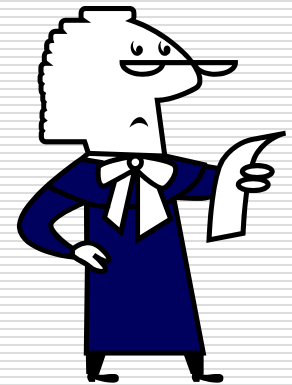
- většinový volební systém
 - 1. kolo – zvolen kandidát s nadpoloviční většinou platných hlasů → prezident
 - pokud nikdo nemá – 2. kolo – postupují 2 kandidáti s nejvyšším počtem hlasů
 - ve 2. kole nejvyšší počet hlasů → prezidentem republiky
 - na 5 let, maximálně 2 funkční období, 40 let
-

Ústavní právo

- slib do rukou předsedy poslanecké sněmovny
 - může se vzdát úřadu, nemůže být odvolán
 - pokud se uvolní úřad prezidenta - vykonává funkci prezidenta předseda vlády a předseda Poslanecké sněmovny (pokud je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, pak předseda Senátu)
-

Ústavní právo

- v Ústavě – 21 pravomocí (čl. 62 a 63)
 - jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády
 - svolává zasedání Poslanecké sněmovny
 - rozpouští Poslaneckou sněmovnu
 - jmenuje soudce Ústavního soudu
 - jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu
 - nesmí být zadržen, stíhán – výjimka velezrada

Ústavní právo

- jmenuje prezidenta a viceprezidenta NKÚ
 - jmenuje členy Bankovní rady ČNB
 - podepisuje zákony
 - má právo udělovat amnestii
 - zastupuje stát navenek
 - vrchní velitel ozbrojených sil
 - sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy
 - právo účastnit se schůzí obou komor parlamentu, výborů, komisí i schůzí vlády
 - pověřuje vedoucí zastupitelských misí
-

Ústavní právo

□ **Vláda**

- vrcholný kolektivní orgán moci výkonné = řídí a kontroluje státní administrativní aparát
 - předseda, místopředsedové, ministři
 - jmenuje prezident, slib
 - odpovědná Poslanecké sněmovně – nespokojenost = vyslovit nedůvěru, předseda vlády musí podat demisi, i za ostatní členy
 - demisi vždy po parlamentních volbách
-

Ústavní právo

- rozhodování – k přijetí usnesení souhlas nadpoloviční většiny všech členů
 - může vydávat nařízení – jako prováděcí předpisy k zákonům
 - ministři řídí jednotlivé resorty – rozhodují a nesou odpovědnost za svoje ministerstvo
 - člen vlády nesmí vykonávat činnost neslučitelnou s výkonem funkce
 - **Státní zastupitelství (orgán výkonné moci)** - zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení
-

Ústavní právo

- rozhodování – k přijetí usnesení souhlas nadpoloviční většiny všech členů
 - může vydávat nařízení – k provedení zákona
 - ministři řídí jednotlivé resorty – rozhodují a nesou odpovědnost za svoje ministerstvo
 - člen vlády nesmí vykonávat činnost neslučitelnou s výkonem funkce
 - **Státní zastupitelství**
 - zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení
-

Ústavní právo

» IV. Moc soudní

- nezávislá, není odpovědna moci zákonodárné, výkonné
 - uplatňuje se při poskytování ochrany práv v občanskoprávním řízení (spory o výživné, náhradu škody, platnost skončení PP)
 - v trestněprávním řízení (rozhodují o vině a trestu)
 - při přezkoumávání rozhodnutí správních orgánů
-

Ústavní právo

Soudce

- bezúhonný občan s VŠ právnickým vzděláním, 30 let, praxe justičního čekatele
- jmenován prezidentem bez časového omezení, slib
- nezávislý, žádný státní orgán nemůže zasahovat do jeho činnosti, nestrannost
- při rozhodování vázán zákonem
- při rozhodování vedle soudců i další občané – laici (**přisedící**)
- pokud rozhoduje sám = **samosoudce**
- v zákonem stanovených případech rozhoduje soud v senátě (soudci z povolání)

Ústavní právo

- **soustava soudů**
 - Nejvyšší soud
 - Nejvyšší správní soud
 - vrchní soudy
 - krajské soudy
 - okresní soudy
 - Ministerstvo spravedlnosti – vykonává správu soudů, nemá vliv na rozhodovací pravomoc soudů
-

Ústavní soud ČR Brno

Nejvyšší soud ČR
Brno

Nejvyšší správní soud ČR
Brno

Vrchní soud
Praha

Vrchní soud
Olomouc

Městský
soud
Praha

Krajský
soud
Praha

Krajský
soud
Plzeň

Krajský
soud
České
Budějovice

Krajský
soud
Ústí
Nad
Labem

Krajský
soud
Hradec
Králové

Krajský
soud
Ostrava

Krajský
soud
Brno

Oddělení trestní, civilní, obchodní
Rejstříkové soudy
Krajské soudy

Správní soudnictví

75 okresních soudů, 10 obvodních v Praze, Městský soud v Brně
Oddělení trestní, civilní, exekuční

Ústavní právo

- Zásada dvouinstančnosti
 - pokud věc rozhodne soud 1. instance (1. stupně – zpravidla okresní soud), odvolání projednává a rozhoduje soud 2. instance (2. stupně), pak už nelze podat řádný opravný prostředek
 - v některých případech zákonem stanovených rozhoduje jako soud 1. instance krajský soud, soudem 2. instance je vrchní soud
 - Nejvyšší soud – řízení o mimořádných opravných prostředcích
-

Ústavní právo

- zvláštní postavení – **ústavní soud**
 - nezávislý orgán ochrany ústavnosti, dbá o soulad právních norem s Ústavou
 - 15 soudců
 - jmenuje prezident na dobu 10 let, slib
 - rozhoduje v 11 záležitostech, např. zrušení zákonných ustanovení, která v rozporu s ústavou, ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti zásahu státu
 - mezinárodní smlouvy v souladu s ústavním pořádkem ČR
 - nález Ústavního soudu – odstranění nesouladu, pak ratifikování smlouvy
-

Ústavní právo

- **Nejvyšší kontrolní úřad**
 - postavení NKÚ zakotveno v ústavě
 - nezávislý orgán vykonávající kontrolu hospodaření se státním majetkem, plnění státního rozpočtu
 - v čele prezident
 - jmenuje prezident na návrh Poslanecké sněmovny
 - **Česká národní banka**
 - dle Ústavy – ústřední banka státu
 - pečovat o stabilitu měny
-

Ústavní právo

□ Listina základních práv a svobod

- 6 hlav, 44 článků

Hlava první – obecná ustanovení

- > zaručuje, že základní lidská práva jsou nezcizitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná
- > stát je založen na demokratických principech
- > státní moc uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem
- > každý může činit, co není zákonem zakázáno, nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá

Ústavní právo

Hlava druhá – lidská práva a základní svobody
oddíl první – Základní lidská práva a svobody

základní lidská práva:

- > **právo na život**
 - > nikdo nesmí být zbaven života
 - > trest smrti se nepřipouští
 - > porušením práv není, zbavíme-li někoho života v souvislosti s jednáním, které není trestné (jednání v nutné obraně)
 - > **zákaz otroctví, nevolnictví a nucených prací či služeb**
 - > výjimka: výkon trestu
-

Ústavní právo

- > **nedotknutelnost osoby a jejího soukromí**
 - > může být omezena - stanoví zákon
 - > každý je chráněn před krutým, nelidským zacházením
 - > **osobní svoboda**
 - > obviněného nebo podezřelého z trestného činu – zadržet jen v případech stanovených zákonem
 - > zadržená osoba – seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta
 - > do 48 hodin propuštěna nebo odevzdána soudu
 - > zatknout obviněného na písemný příkaz soudce, do 24 hodin odevzdán soudu, soudce do 24 hodin výslech, pak vazba nebo propuštění
-

Ústavní právo

- > právo na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti, jména
 - > každý je chráněn před rozšiřováním pomluv a nepravd
 - > ochrana před neoprávněných zasahováním do soukromého a rodinného života
 - > domovní svoboda (nedotknutelnost obydlí)
 - > není dovoleno vstoupit do obydlí bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí
 - > výjimka - ochrana života nebo zdraví, odvrácení závažného ohrožení bezpečnosti
-

Ústavní právo

- > domovní prohlídka – písemný odůvodněný příkaz soudce, pro účely trestního řízení
 - > ochrana listovního tajemství (dopravovaných zpráv) - chrání důvěrný obsah sdělení před neoprávněných zadržováním či zjišťováním
 - > svoboda názoru (přesvědčení) a svoboda svědomí
 - > nikdo nemá právo zjišťovat, co tvoří naše přesvědčení
 - > bránit nám v nezávislém utváření názorů nebo pod nátlakem názory vnucovat
 - > právo vlastnit majetek, dědit jej
-

Ústavní právo

- > **svoboda náboženství (víry) a projevu náboženství**
 - > chrání náboženské cítění jednotlivců
 - > **právo vlastnit majetek, dědit jej**
 - > **svoboda pohybu**
 - > každý v souladu se zákony volně pohybovat po území, cestovat, nesmí být bráněno v návratu do vlastního státu
 - > **svoboda pobytu**
 - > usadit se na kterémkoli místě podle své volby
 - > **svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby**
 - > chrání proces a výsledky vědeckého výzkumu a tvořivé činnosti umělců
-

Ústavní právo

oddíl druhý – Politická práva

- > **svoboda projevu a právo na informace**
 - > cenzura je nepřípustná
 - > lze omezit – v zájmu bezpečnosti státu, ochrany veřejného zdraví
 - > **petiční právo je zaručeno**
 - > obracet se na státní orgány i orgány územní samosprávy se žádostmi, návrhy, stížnostmi
 - > **občané se mohou sdružovat ve spolcích, společnostech, politických stranách**
 - > mohou zakládat politické strany
 - > svobodná soutěž politických sil
-

Ústavní právo

- > podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo prostřednictvím svých zástupců
 - > volební právo je všeobecné a rovné, tajné hlasování

Hlava třetí – Práva národnostních a etnických menšin

- > všestranný rozvoj, rozvoj vlastní kultury, právo na vzdělání v mateřském jazyce

Hlava čtvrtá – Hospodářská, sociální a kulturní práva

- > právo na svobodnou volbu povolání
 - > právo na spravedlivou odměnu za práci
 - > sdružovat se v odborech
-

Ústavní právo

- > právo na stávkou
- > právo na zvláštní pracovní podmínky žen, mladistvých, zdravotně postižených
- > zabezpečení občanů v nemoci a ve stáří
- > právo na ochranu zdraví
- > zvláštní ochrana dětí a mladistvých, rodiny, těhotné ženy
- > právo na vzdělání
- > právo na příznivé životní prostředí

Hlava pátá – Právo na soudní a jinou právní ochranu

- > každý se může domáhat svých práv u nezávislého a nestranného soudu
 - > právo na právní pomoc
-

Ústavní právo

- > v řízení před soudem jsou si všichni účastníci rovni
- > každý může jednat ve svém mateřském jazyce, právo na tlumočníka
- > jen soud rozhoduje o vině a trestu
- > každý, proti němuž je vedeno trestní řízení – považován za nevinného, pokud rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina
- > obviněný má právo odepřít výpověď

Hlava šestá – Ustanovení společná

Opakování

Jaká je soustava soudů v ČR?

Kdo vykonává zákonodárnou moc?

Které jsou orgány moci výkonné?

Jaká jsou základní lidská práva?

Zdroje:

- Ryska, R. *Právo pro střední školy*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7173-010-9
 - Šíma, A.; Suk, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-490-2
 - Kučera, R. *Základy práva*. Brno: MU v Brně, 2002. ISBN 80-210-2940-4
 - Kliparty jsou volně přístupné v programu Word.
-